

Ozolu akūtā kalšana

Kas ir ozolu akūtā kalšana?

Inficētie ozoli nokalst un aiziet bojā apmēram trīs līdz piecu gadu laikā no simptomu parādīšanās brīža. Tomēr pastāv iespēja, ka inficētais ozols var atveseļoties. Šo slimību ierosina zinātnei pilnīgi jaunas baktērijas, visbiežāk – *Gibbsiella quercinecans* un *Brenneria goodwinii*.

2017.gadā Talsu paugurainē **pirmo reizi** Latvijā konstatēta bīstama ozolu slimība – **ozolu akūtā kalšana** (*Acute oak decline*). Līdz šim slimība laboratoriski apstiprināta vēl tikai Lielbritānijā un Šveicē, bet slimības simptomi novēroti vairākās Eiropas valstīs.

Kāpēc jāsatraucas par šo slimību?

Slimība galvenokārt skar nobriedušus ozolus, kas ir vairāk nekā 50 gadus veci un kuru diametrs ir vairāk nekā 30 cm. Slimība ozolus apdraud ne tikai mežos, bet arī parkos, viensētās un apstādījumos. Bīstama ne tikai Latvijā visbiežāk sastopamajam parastajam ozolam (*Quercus robur*), bet arī citām ozolu sugām, kuras izplatītas apstādījumos.

Slimības simptomi:

1) **No inficētā koka stumbra tek tumšs, lipīgs šķidrums (eksudāts)**, kas izdalās pa mazām, vertikālām plaisām (**1. attēls**). Plaisu garums 20–25 cm. Eksudāta izdalīšanās vērojama apmēram 1 – 2 m virs zemes, bet var būt arī augstāk koku stumbrā. Tumšā šķidruma izdalīšanās

2. attēls. Slimības radīts tumšs bojājums zem koka mizas.

parasti novērojama pavasarī (martā–jūnijā) un rudenī (oktobrī–novembrī).

2) Noplēšot koka mizu ir saskatāmi **tumši, slapji, neregulāras formas ievainojumi (2. attēls)**.

3) Inficētajos kokos bieži konstatējamas šaurspārnu krāšņvaboles (*Agrilus biguttatus*) darbības pēdas – zem ārējās mizas novērojamas vaboles kāpurejas (**3. attēls**).

4. attēls. Šaurspārnu krāšņvaboles radīts D-formas izskrejas caurums.

4) Stumbra sulošanās vietu tuvumā var būt redzami vaboļu radītie D-formas izskrejas caurumi 3-4 mm (**4. attēls**).

1. attēls. Eksudāta atstātās pēdas uz ozola stumbra.

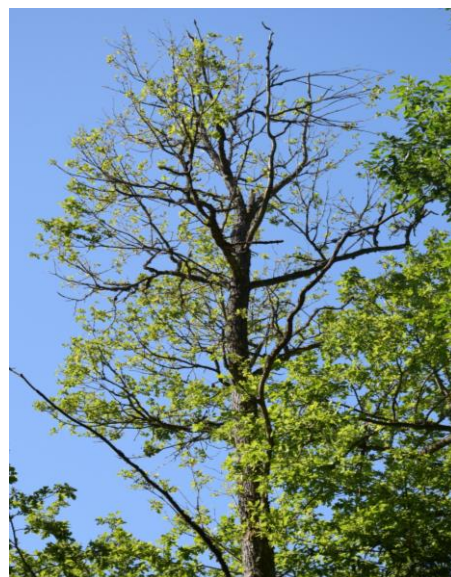
3. attēls. Šaurspārnu krāšņvaboles kāpurejas zem koka mizas.

5) Slimībai progresējot koka vainags izretinās (**5. attēls**) un bieži vērojama zaru galu atmiršana.

Saslimšanas iemesli

Pēc britu zinātnieku domām, ozolu akūtā kalšana ir kompleksa saslimšana, kas attīstās vairāku atšķirīgu faktoru (ne tikai baktēriju) ietekmē. Iespējams, ka sava nozīme slimības attīstībā ir koku sakņu veselības stāvoklim, dažādu sēņu klātbūtnei (*Armillaria* sp.), šaurspārnu krāšņvabolei (*A. biguttatus*), nelabvēlīgiem abiotiskajiem faktoriem (piemēram, sausumam), u.c.

Pagaidām slimība vēl ir pārāk maz izpētīta, lai varētu sniegt kādus konkrētus ieteikumus tās ierobežošanai.

5. attēls. Koka lapotnes izretināšanās slimības ietekmē.

Kam ziņot?

Valsts meža dienests aicina iespējami inficētos kokus neaiztikt un ziņot Valsts meža dienesta inženieriem vides aizsardzības jautājumos:

Oskars Zaļkalns (tālrunis: 26188968; e-pasts: oskars.zalkalns@dienvidkurzeme.vmd.gov.lv)

Vasilijs Kolačs (tālrunis: 29441040; e-pasts: vasilijs.kolacs@ziemelvidzeme.vmd.gov.lv)

Informējot, lūdzu, norādīt: atrašanās vietu un kontaktinformāciju, lai varam ar Jums sazināties. Sūtot e-pastu, lūdzu, **pievienot attēlu, kur redzams ozola stumbrs ar plaisu, no kura izdalās tumšais šķidrums (eksudāts) (sk. 1.attēlu)!**

Video par akūto ozolu kalšanu: <https://www.youtube.com/watch?v=Ajyg9KYBwVA>

Būsim vērīgi un sargāsim Latvijas ozolus!